

YONCA

YIL:4 SAYI:6 2021 NİSAN

Özel Derya Öncü Anadolu Lisesi Kitap Okuma Grubu Çalışmasıdır.

YAHYA KEMAL, ÖLÜM VE GÜL

*Covid 19 nedeniyle kaybettiğimiz yakınlarımız
anısına...*

İÇİNDEKİLER

HAYATI VE EDEBİ KİŞİLİĞİ	3
ŞİİRLERİ	5
DUYUŞ VE DÜŞÜNÜŞ	5
SONBAHAR	6
EYLÜL SONU	7
MEHLİKA SULTAN.....	8
GEÇİŞ	9
RİNDLERİN ÖLÜMÜ	10
GEÇMİŞ YAZ	11
RİNDLERİN AKŞAMI.....	12
YOL DÜŞÜNCESİ	14
UFUKLAR	15
SESSİZ GEMİ	17

OKUMA GRUBU ÖĞRENCİLERİ

Elif Zeynep Kostak

Ayşe Hüma Gökgöz

Ervanur Yumuşak

Zeynep Akyıldız

Elif Şehbal Kahraman

Minanur Kavalcı

Ahmet Selim Özaydın

Ömer Kaplan

HAYATI VE EDEBİ KİŞİLİĞİ

Yahya Kemal Beyatlı Türk şair, yazar, siyasetçi ve aynı zamanda diplomattır. 1884 yılında Makedonya'nın Üsküp şehrinde dünyaya gelmiştir. 13 yaşında iken Selanik'e yerleştiler, ancak annesi Nakiye Hanım hastalanarak vefat etti. Annesinin vefatı üzerine babası İbrahim Naci Bey başka biriyle evlendi. Yahya Kemal Beyatlı bu evlilikten sonra doğduğu şehir olan Üsküp'e döndü. Ortaokula başlamak ve eğitimini devam ettirmek için 1902 yılında İstanbul'a geldi. İstanbul'da bulunan Servet-i Fünun dergisinde Agah Kemal adı ile şiirler yazdı. İlk şiirlerini bu dergide yayınlamıştır.

1904 yılında Sorbonne Üniversitesi'ne kaydoldu. Siyaset Bilimi okudu. Yahya Kemal Beyatlı 10 sene İstanbul'dan ayrı kaldıktan sonra 1913 yılında tekrar İstanbul'a döndü. Darüşşafaka İdadisinde edebiyat öğretmenliğini yaptı.

Yahya Kemal Beyatlı Ankara'da Mustafa Kemal Atatürk'e fahri doktorluk unvanı verilmesinin ilk teklifini sundu. Yahya Kemal Beyatlı'nın vermiş olduğu bu teklif oy birliği ile kabul edildi. 1926'da Varşova'ya elçi olarak atandı. Varşova şehrinde diplomatlık görevini 4 yıl sürdürdü. Daha sonra ise 1930 yılında Portekiz'in Lizbon şehrinde büyükelçi olarak atandı.

Yahya Kemal Beyatlı 1957 yılında Bağırsak hastalığı tedavisi için Fransa'nın başkenti olan Paris şehrine gitti. Burada bir müddet tedavi görse de 1958 yılında yurda döndü. Cerrahpaşa Hastanesinde tedaviye alınan Yahya Kemal Beyatlı 1 Kasım 1958'de hayatını kaybetti.

Yahya Kemal Varşova Elçi'siyle birlikte

Edebi Kişiliği:

Yahya Kemal, başta şiiir olmak üzere 20. yüzyıl fikir, kültür ve sanat hayatının önemli simalarındandır.

Türk toplumunun Tanzimat'tan bu yana yaşadığı kimlik probleminde şiirleriyle cevap üretmeye çalışmıştır.

O, Türk kültür tarihinde geniş bir yankı uyandıran "**mektepten memlekete dönün**" çağrısının sahibidir. Ona göre Tanzimat sonrası Türk şiirinin ve edebiyatının uğradığı sekteler, aydınların mektepten memlekete dönmemeleridir.

Yahya Kemal'in Paris yılları sanat ve düşünce hayatının şekillenmesinde önemli bir yer tutmuştur. Tarih konusundaki birikimini Albert Sorel'e borçlu olduğunu çeşitli vesilelerle dile getirmiştir.

Fransız şiirini büyük bir dikkatle mercek altına almıştır. Fransız şiirine o yıllarda hâkim olan parnasizm mükemmeliyetçiliği, sembolizm musikisi, neo-klasisizmin tarihiliği Yahya Kemal' de sentezlenmiştir.

“Ahenk” , ölçü ve uyağa büyük önem vermiştir. **Şiiri musikiden başka bir musiki saymıştır**. Şiirlerinde musikiye verdiği önemle sembolistlere yakındır ancak anlam açıklığı yönüyle onlardan ayrılır.

Yahya Kemal, genel anlamda Türk şiirinin en önemli iki parnasyen şairinden biri olarak kabul edilir. Yahya Kemal'in şiirlerini etkileyen en önemli eser, Les Trophes'tir. (Jose de Heredia)

Yahya Kemal, saf şiir anlayışının Türk edebiyatındaki iki önemli kurucu isminden biridir

Paris'ten döndüğü yıllarda neo-klasisizmin tesiri altındadır. Nitekim bir süre Yakup Kadri ile birlikte Nev-Yunanilik veya Havza edebiyatı anlayışına bağlı kalır ve bu doğrultuda şiirler kaleme alır.

Şiirlerinin ana temalarından biri, Osmanlı Devleti'nin tarihi ve medeniyetidir. Şiirlerinde Osmanlıya olan hayranlığını yansıtmıştır. “Aşk, lirizm, ölüm kaygısı, sonsuzluğa ulaşma duygusu” gibi temaları şiirlerinde işlemiştir

Lirik şiirlerinin yanında epik şiirler de yazmıştır. Akıncı, Mohaç Türküsü gibi şiirlerinde kahramanlık konusunu işlemiştir. “Sessiz Gemi, Süleymaniye’de Bayram Sabahı” şiirleri ünlüdür.

İstanbul’un doğa güzelliklerini yansıtan şair olarak tanınmıştır. “**İstanbul Şairi**” olarak tanınmıştır,

Aruz ölçüsünü Türk aruzu haline getiren şairlerdendir. Aruz ölçüsünü başarıyla Türkçeye uygulamıştır.

Şiirlerinde biçim mükemmelliği vardır. Şiirlerinde dil ve üsluba önem vermiştir. En uygun sözcüğü bulana kadar şiiri bitmiş kabul etmez bir sözcük için yıllarca beklediği olurdu.

Yahya Kemal, "**Ok**" şiiri dışındaki şiirlerini aruz vezniyle kaleme almıştır.

Hayattayken herhangi bir eseri yayımlanmamıştır. Eserleri Nihat Sami Banarlı öncülüğünde kurulan Yahya Kemal Enstitüsü tarafından Yahya Kemal Külliyesi adı altında 13 cilt olarak yayımlanmıştır.

"Mısra benim namusumdur." sözü şiirdeki mükemmeliyetçi yaklaşımının yansımasıdır.

"Çok İnsan anlayamaz eski musikimiz

Ve ondan anlayamayan bir şey anlamaz bizden" dizeleriyle eski musikiye verdiği önemi ifade etmektedir.

" **Bu dil ağzımda annemin sütüdür.**" Türkçeye olan sevgisini dile getirdiği meşhur mısrasıdır.

DUYUŞ VE DÜŞÜNÜŞ

Sevdiklerim göçüp gidiyorlar birer birer Ay
geçmiyor ki almayayım gamlı bir haber.

Kalbim zaman zaman bu haberlerle burkulu;
Zihnim düşünceden dağınık, gözlerim dolu.

Kaybetti asrımızda ölüm eski hüznünü,
Lakayd olan mühimsemiyor gamlı bir günü.

Çok şey bilen diyor:”Gidecek her gelen nesil
Ey sade-dil Bu bahsi hayatında böyle bil

**Hiç durmadan, hayat öğütür devreden bu çark,
Ölmek sırayladır, sıralanmakta varsa fark.”**

İlmin derin görüşleri, aklın hükümleri
Doldurmuyor boşalmış olan hisli bir yeri.

Yahya Kemal Beyatlı

Bu şiirde zaman, hayatı öğütmekle vazifelendirilmiş bir çarka
benzetilmiştir. Çünkü çarkın her devreğinde sevdiklerimiz birer birer
gitmektedir.

SONBAHAR

Fani ömür biter, bir uzun sonbahar olur.
Yaprak, çiçek ve kuş dağılır, tarumar olur.
Mevsim boyunca kendini hissettirir veda;
Artık bu dağdağayla uğuldar deniz ve dağ.
Yazdan kalan ne varsa olurken haşır neşir.
Günler hazinleşir, geceler uhrevileşir;
Teşrinlerin bu hüznü geçer ta iliklere.
Anlar ki yolcu yol görünür selviliklere.

Dünyanın ufku gözlere gittikçe tar olur.
Her gün sürüklenip yaşamak ruha bar olur.
İnsan duyar yerin dile gelmiş sükutunu; Bir
başka musikiye geçiş farz eder bunu.

Teslim olunca vadesi gelmiş zevaline,
Benzer cihana gelmeden evvelki haline.

Yaprak nasıl düşerse akıp kaybolan suya

Ruh öyle yolları uyanılmaz bir uykuya:

Duymaz bu anda taş gibi kalbinde bir sızı;
Fark etmez anne toprak ölüm maceramızı.

Yahya Kemal Beyatlı

Bu şiir “dış alem” den insan ruhunun derinliklerine dalga dalga inen ölüm senfonisi terennüm eden bir nağme gibi....

EYLÜL SONU

Günler kısaldı... Kanlıca'nın ihtiyarları Bir
bir hatırlamakta geçen sonbaharları.

Yalnız bu semti sevmek için ömrümüz kısa...
Yazlar yavaşça bitmese, günler kısalmasa...

İçtik bu nâdir içki'yi yıllarca kanmadık...
Bir böyle zevke tek bir ömür yetmiyor, yazık!

**Ölmek kaderde var, bize ürküntü vermiyor;
Lâkin vatandan ayrılışın ıstırabı zor.**

Hiç dönmek ölüm gecesinden bu sâhile, Bitmez
bir özleyiştir, ölümden beter bile.

Yahya Kemal Beyatlı

MEHLİKA SULTAN

Mehlika Sultan'a âşık yedi genç
Gece şehrin kapısından çıktı:
Mehlika Sultan'a âşık yedi genç
Kara sevdalı birer âşıktı.

Bir hayâlet gibi dünya güzeli
Girdiğinden beri rü'yâlarına;
Hepsi meshûr, o muammâ güzeli
Gittiler görmeye Kaf dağlarına.

Hepsi, sırtında aba, günlerce
Gittiler içleri hicranla dolu;
Her günün ufkunu sardıkça gece
Dediler: "Belki bu son akşamdır"

Bu emel gurbetinin yoktur ucu;
Daimâ yollar uzar, kalp üzülür:
Ömrü oldukça yürür her yolcu,
Varmadan menzile bir yerde ölür.

Mehlika'nın kara sevdalıları
Vardılar çıkırığı yok bir kuyuya,
Mehlika'nın kara sevdalıları
Baktılar korkulu gözlerle suya.

Gördüler: "Aynada bir gizli cihân..
Ufku çepçevre ölüm servileri. "
Sandılar doğdu içinden bir ân
O, uzun gözlü, uzun saçlı peri.

Bu hâzin yolcuların en küçüğü
Bir zaman baktı o viran kuyuya.
Ve neden sonra gümüş bir yüzüğü
Parmağından sıyrıp attı suya.

Su çekilmiş gibi rü'yâ oldu!..
Erdiler yolculuğun son demine; Bir
hayâl âlemi peydâ oldu
Göçtüler hep o hayâl âlemine.

Mehlika Sultan'a âşık yedi genç
Seneler geçti, henüz gelmediler;
Mehlika Sultan'a âşık yedi genç
Oradan gelmeyecekmiş dediler!..

Yahya Kemal Beyatlı

“Mehlika Sultan şiirinde, “ömür” sonu olmayan bir menzile benzetilmiştir. Bir noktadan ibaret olan menzil, insanoğlunun ömür yolculuğunun sonsuzluğunu arzu etmesini ancak menzile varamadan bu dünyadan ayrılmak zorunda kaldığını ifade eder. Bir seyahate benzetilen ömrün bitmesiyle insan bulunduğu gurbetten ayrılır ve kendini hayal âleminin içinde bulur. Bu ifade bize Gülşehri'nin “Mantıku't Tayr” adlı eserini hatırlatıyor.

GEÇİŞ

Mâzî köyünde, hâtıralar gölgesinde kal!

Yaklaştığın tabîati günlerce seyre dal!

Dağlar başında zevkini aldındı varlığın,

Bulsun bu zirvelerde huzûr ihtiyarlığın.

Akşam, çoban sadâları artar, güneş söner;

Gür çingiraklarıyla davar yaylâdan döner;

Havlar zaman zaman gece ufkunda bir köpek,

Gönlün hüzünlenir bunu duydukça ürkerek.

İnsan bilir cihanda nedir ömrünün sonu;

Ömründe bir dakîkacık etmez hayâl onu.

Hiç şaşmayan saat gibi işler durur kader, Bir

gün saat çalar... Çok uzaktan gelir haber.

**Artık güneş görünmez olur, gök bulutludur, Rahatça
dal, ölüm sonu gelmez bir uykudur.**

Yahya Kemal Beyatlı

RİNDLERİN ÖLÜMÜ

[Feilatün feilatün falün]

Hafız'ın kabri olan bahçede bir gül varmış,
Yeniden her gün açarmış kanayan rengiyle.
Gece, bülbül ağaran vakte kadar ağlarmış
Eski Şiraz'ı hayal ettiren ahengiyle.

**Ölüm asude bahar ülkesidir bir rinde,
Gönlü her yerde buhurdan gibi yıllarca tüter.**

Ve serin serviler altında kalan kabriyle
Her seher bir gül açar, her gece bir bülbül öter.

Yahya Kemal Beyatlı

Rindler için ölüm kaçınılacak veya korkulacak bir şey değildir. Onlar ölümü son olarak da görmezler; çünkü Yahya Kemal rindlerin ölümünü uykusu olarak

kabul eder. Yani ölüm bir son değil başka bir serüvene başlangıçtır ve keza şiirde de söylediği gibi “ölüm asude bir bahar ülkesidir bir rinde /Gönlü her yerde buhurdan gibi yıllarca tüter “Aynı zamanda şair bu şiirdeki “serin serviler “ sıfat tamlamasındaki serin kelimesini yıllarca beklemiştir. Şiirin önceki şekli “karanlık serviler” dir; ama şair karanlık sözcüğü istediği anlamı ifade etmemesi üzerine yıllarca bu şiiri tamamlamaz ve sonrasında serin kelimesini bularak şiiri tamamlar.

GEÇMİŞ YAZ

Rü'yâ gibi bir yazdı. Yarattın hevesinle,
Her ânını, her rengini, her şî'rini hazdan.
Hâlâ doludur bahçeler en tatlı sesinle!
Bir gün, bir uzak hatıra özlersen o yazdan

Körfezdeki dalgın suya bir bak, göreceksin:

Geçmiş gecelerden biri durmakta derinde;

Mehtâb... iri güller... ve senin en güzel aksin...

Velhasıl o rü'yâ duruyor yerli yerinde!

Yahya Kemal Beyatlı

“Geçmiş Yaz” şiirinde gördüğümüz gibi ‘yaz’ geçmişi muhafaza etmekle kalmaz, aynı zamanda estetize de eder.

‘yaz’ sözcüğü hem mevsimi hem de ‘yazmak’ fiilinin emir kipini düşündürmektedir. ‘Yaz’ imgesi, kaybedilmiş ve ölüme uğurlanmış olanların da şiir yoluyla canlandırılması için kullanılmıştır.

Geçmişle gelecek arasında kalmışlık durumu, geçmişe ve hatırlananlara gönderme yapmak için ‘yaz’ imgesi, geleceğe ve ölüme gönderme yapmak amacıyla ‘rüya’ imgesi kullanılmıştır.

Gerek ‘yaz’ imgesi etrafında örülen geçmiş bellekte canlandıran, gerekse ölüm diyârını hayâl

ettiren bu şiirde donmuş bir zaman tasavvuruna dikkat çekilir.

Yahya Kemal, tıpkı Rintlerin Ölümü şiirinde içine sinmeyen” karanlık serviler” ifadesi yerine “serin serviler” ifadesini yerleştirmeye kadar nasıl yirmi beş yıl geçtiyse, bu şiirin ilk halindeki “durgun suya bir bak” ifadesindeki “durgun” ifadesi (durgun suyun zamanla yosunlaşacağı düşüncesi olabilir) hoşuna gitmemiş ve uzun bekleyişlerden sonra “dalgın su” şeklinde değiştirmiştir.

RİNDLERİN AKŞAMI

Dönülmez akşamın ufkundayız. Vakit çok geç;
Bu son fasıldır ey ömrüm nasıl geçersen geç!
Cihana bir daha gelmek hayal edilse bile,
Avunmak istemeyiz öyle bir teselliyle.
Geniş kanatları boşlukta simsiyah açılan
Ve arkasında güneş doğmayan büyük kapıdan
Geçince başlayacak bitmeyen sükûnlu gece.
Guruba karşı bu son bahçelerde, keyfince,
Ya şevk içinde harab ol, ya aşk içinde gönül!
Ya lale açmalıdır göğsümüzde yahud gül.
Yahya Kemal Beyatlı

“Rindlerin Akşamı” şiirinde, sınırda olma durumu en belirgin imgelerinden ‘ufuk’la birlikte ifade edilir ve tıpkı bu imge gibi, yaşamla ölüm arasında olmanın ötesinde, ölüme doğru bir eğilimi, hatta gidişi ifade eder.

Şair, kendini ve akranlarını “dönülmez bir akşamın ufku”nda görüyor. Bu zamanlara paralel bir insan ömrü olduğu düşünüldüğünde, “kaçınılmaz son”a, ölüme on var demektir.

Son günlerde, son pişmanlığın bir faydasının olmayacağını, keşkeler için artık çok geç olduğunu söylüyor.

Fasıl; bölüm, dönem gibi anlamlar taşır. Hayatımızı türlü ümitler ve maceralar içinde yaşamışızdır. Bir değerlendirme yaptığımızda “Tüh!” dediğimiz şeyler gibi, “İyi ki...” dediğimiz şeyler de vardır; ama artık yapacak fazla bir şey

yoktur. İnsan kalan ömrüne bir çeki düzen verme konusunda isteksiz olur. Şair, belki de bu yüzden “nasıl geçersen geç” demektedir.

Cihana bir daha gelmek hayal edilse bile, Avunmak istemeyiz öyle bir teselliyle.

İnsan aklıyla da gönlüyle de bu hayatın böyle bitmesini kabullenemez. Hem babalarımız, dedelerimiz; hem kutsal kitaplar ölümün bir son olmadığını belirtmiştir, buna rağmen ölüm zordur.

Geniş kanatları boşlukta simsiyah
açılan

Ve arkasında güneş doğmayan
büyük kapıdan

Geçince başlayacak bitmeyen
sükûnlu gece

Mısralarında kastedilen kapı,
mezarlığı temsil etmektedir.
'sükûnlu gece' mezarda başlayan o
sessizliği, sakinliği ve huzuru ifade
etmektedir 'Geniş kanatları boşlukta
simsiyah açılan' ifadesiyle ölümün
insanlarda
oluşturduğu korku
vurgulanmaktadır.

Guruba karşı bu son bahçelerde,
keyfince,

Ya şevk içinde harab ol, ya
aşk içinde gönül!

Gün batarken bu eşsiz
manzara karşısında
hayatta olmanın,
yaşamının değerini
bil! Coşkuyla bir işe
sarılmış olarak, gönlünde
gerçek bir aşkla ve doyumlu
yaşayarak geçir günlerini, bu

bedene iyi bak, bir gemi gibi
huzurla süzül o son kıyıya...

Ya lale açmalıdır göğsümüzde
yahud gül.

Bizim dedelerimiz,
sevilen, huzurlu,
mutlu yaşayıp ölen
kimselerin
mezarlarında
kendiliğinden
"güllerin, lalelerin"

açacağına; sevilmeyen ya da
dengini bulamayan, ya da
kırıklıklar ve mutsuzluklarla
yaşayıp ölen kimselerin
mezarlarında, bağırlarında ise
"dikenler bittiğine" inanırlardı. Biz
öyle yaşamalıyız ki mezarımızdan
her bahar güller, laleler fişkırsın.

Şair, bu şiiriyle Türk edebiyatına
ve gönül dünyamıza
ölümsüz bir eser
kazandırmış; ruh ve
gönül mimarlarımızdan
olduğunu kanıtlamıştır

YOL DÜŞÜNCESİ

Bu def'a farkına vardım ki ihtiyarlamışım.
Hayâtı bir camın ardında gösteren tılsım
Bozulmuş, anlıyorum, çıktığım seyâhatte.
Cihan ve ben değiliz artık eski hâlette.
Mısır ve Sûriye, pek genç iken, hayâlimdi;
O ülkelerde gezerken kayıdsızım şimdi.
Bu gözlerim, medeniyetlerin bıraktığını,
Beş on yıl önce, görür müydü, böyle taş yığını?
Bugünse yeryüzü hep madde, her ufuk maddî.
Demek ki alemin artık göründü serhaddi.

Ne Akdeniz'de şafaklar, ne çölde akşamlar, Ne
görmek istediğim Nil, ne köhne Ehrâmlar, Ne
Bâlebek'te lâtin devrinin harâbeleri.
Ne Biblos'un Adonis'den kalan sihirli yeri,
Ne portakalları sarkan bu ihtişamlı diyâr,
Ne gül, ne lâle, ne zambak, ne muz, ne hurma ve nar,

Vatan şehirleri karşımda, her saat, bir bir;
Fetihler ufku Tekirdağ ve sevdiğim İzmir;
Şerefli kubbeler iklimi, Marmara'yla Boğaz;
Üzerlerinde bulutsuz ve bitmiyen bir yaz;
Bütün eserlerimiz, halkımız ve askerimiz;
Birer birer görünen anlı şanlı cedlerimiz;
İçimde dalgalı Tekbir'i en güzel dînin;
Zaman zaman da "Nevâ-Kâr'ı" doğsun, Itrî'nin.

**Ölüm yabancı bir âlemde bir geceyse bile,
Tahayyülümde vatan kalsın eski hâliyle.**

Yahya Kemal Beyatlı

Elçilik görevi sebebiyle pek çok yeri gezme imkânına sahip olan Yahya Kemal'in şiir serüveninin başlangıç noktası ve son durağı vatan coğrafyası bilhassa İstanbul'dur. Yunan mitolojisi ve onun ihtiva ettiği coğrafya ise sadece bir dönem Yahya Kemal'e yol arkadaşlığı yapan, bazı şiir ve nesirlerinde aksini gösteren ve eserlerine çeşni katan bir merhale teşkil etmekten başka uzun süreli bir temayül hâlini almaz. Batı'yı yakından tanınması ona başka bir dünyanın kapılarını aralar fakat sonuç olarak Yahya Kemal, “**mektepten memlekete dönen adam**” olma özelliğini taşır.

UFUKLAR

**Ruh ufuksuz yaşamaz.
Dağlar ufkunda mehabet,
Ova ufkunda huzur,
Deniz ufkunda teselli duyulur.**

Yalnız onlarda bulur ruh ezeli lezzetini.
Bu ufuklar avutur ruhu saatlerce, fakat
Bir zaman sonra derinden duyulur yalnızlık.
Ruh arar kendine bir ruh ufku.
Manevi ufku pek engin ulu peygamberler
- Bahsin üstündedir onlar-lakin
Hayli mesud idiler dünyada;
Yaşıyorlardı havarileri, ashabiyle;
Ne ufuklar! Ne güzel ruh imiş onlar! Yarab!

Annemin na'şını gördümdü;
Bakıyorken bana sabit ve donuk gözlerle,
Acıdan çıldıracaktım.
Aradan elli dokuz yıl geçti.
Ah o sabit bakış el'an yaradır kalbimde, O
yaşarken o semavi, o gülümser gözler Ne
kadar engin ufuklardı bana;
Teneşir tahtası üstünde o gün,
Bakmaz olmuşlardı artık bu bizim dünyaya.

Yaşayan her fani
Yaşayan ruh özler,
Her sıkıldıkça arar,
Dar hayatında ya dost ufku ya canan ufku

Öne çıkan:
Ruh ufuksuz yaşamaz.
Dağlar ufkunda mehabet,
Ova ufkunda huzur,
Deniz ufkunda teselli duyulur.

Yahya Kemal Beyatlı

Ufuklar şiiri, bir yönüyle mistik-tasavvufi bir hava taşıırken diğer yandan da hayli hissi ve dokunaklı bir üslup taşır. Şiirin başlığı gerçekten ufuklu bir şair ile karşı karşıya olduğumuzu göstermesi açısından isabetli bir tercihtir. Şiirin bir diğer kelimesi de esasen ufuk sahibi insanlarla etrafındaki insanlar arasındaki bağı gösteren sevgidir.

Sevgi,
Kemal'e
insan

Yahya göre bir ufuk meselesidir. Ufku olan sevebilir. Çünkü ancak ve ancak ufuk sahibi insanlarda "bulur ruh ezeli lezzetini" Her ruhun bir ufku vardır. Zira hiçbir "ruh ufuksuz yaşamaz" ya da ruh, ufku ölçüsünde ancak yaşayabilir. Nitekim gerçek ufuk sahibi ruhlar onun gibi dağ ufkunda heybet, mehabet ve

azamet hissederler. Dağlar onlara büyük bir cesaret verir. Dağlar güvendir, ululuktur. Büyük ufuk sahibi insanlar dağlara bakınca ancak böylesine hisler duyar. Ova ufkunda da derin bir sükûnetin verdiği eşsiz bir huzur hiss edilir. Zira alabildiğine düz ve yeşil bir zemin o insanların ufkunu büyük bir mutluluğa taşır. Aynı insanlar denize baktıklarında da sükûnetin verdiği teselli büyük bir hazla ruhlarında duyarlar. Ruh bütün bu ufukların meydana getirdiği dünyada güven içinde ve huzurlu bir hayat sürer.

Yahya Kemal'e göre esas ufuk manevi olandır. Zira manevi ufku engin ve alabildiğine sınırsız olan insanlar tabiatıyla sınırsız bir ruh huzuru yaşamaktaydılar ve bu insanlar da peygamberlerdir. Manevi ufku sınırsız olan bu insanlar dünyada iken çok mutlu bir hayat sürmekteydiler. Zira görünen dünyanın ötesinde bir ufka sahiptiler. Dağ ufkunda mehabet yanında Yaraticının azametini ve gücünü, kuvvetini görebilmekteydiler. Yine ova ufkunda ebedi huzuru, deniz ufkunda da

yaratıcının sonsuz tecellilerini bulabilmekteydiler. Şair, onları her ne kadar bahsin üstünde gösterse de gerçek ufuk sahibi insanların onlar olduğunu ve ruhun ufuk ararken onları rehber edinmesi gerektiği gerçeğine de ince bir geçişle işaret etmektedir. Hz. İsa (a.s) ve Hz. Muhammed (s. a. s.)'in ruhlarında bu büyük ufku yakalamalarıyla mutluluğu da yakaladıklarını ifade ederek, onların havariler ve ashab ile bir taraftan sevgi, bir taraftan da engin ufuklarıyla huzuru bulduklarını dile getirir. Yahya Kemal, ruhun ufkuyla ilgili mistik bir değerlendirme yapıp peygamberlerin ufkundan, ruhi yapılarından ve çevresinden bahsettikten sonra kendi ruhunun özlemine getirir sözü. Onun ruh ufkunda özlediği insan doyamadığı annesidir elbette. O, bu ufku bir yakalamakta bir kaybetmektedir. İşte Yahya Kemal annesinin ölümünü bu şekilde ifade eder ve her insan gibi, her ruh gibi annesini özler. Hayatında her insan gibi sıkıldıkça, daraldıkça annesi gibi gerçekten dost olan insanların ufkunu arar ve canan dediği insanların ufuklarında teselli bulmaya çalışır.

SESSİZ GEMİ

Artık demir almak günü gelmişse zamandan,
Meçhule giden bir gemi kalkar bu limandan.

Hiç yolcusu yokmuş gibi sessizce alır yol;
Sallanmaz o kalkışta ne mendil ne de bir kol.

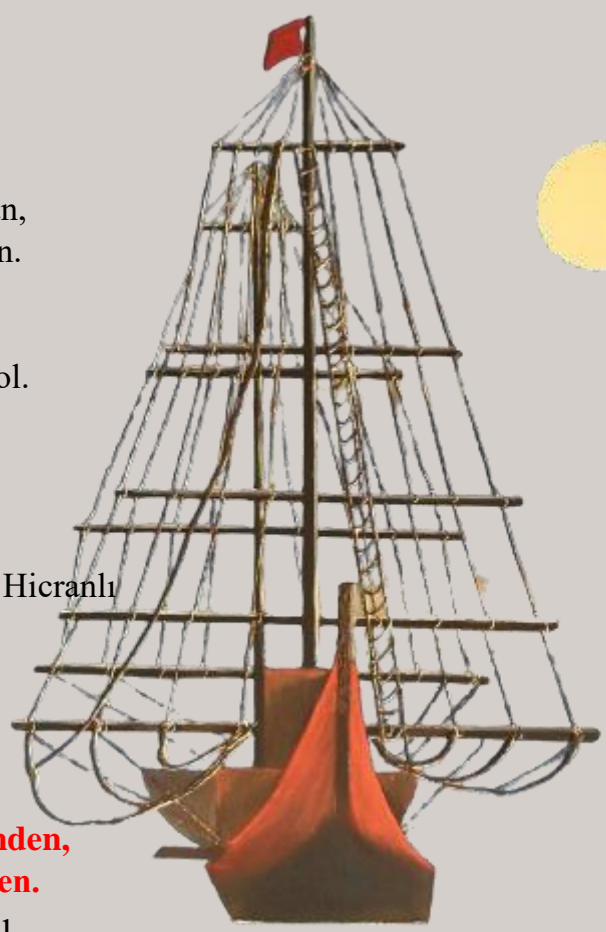
Rıhtımda kalanlar bu seyahatten elemli,
Günlerce siyah ufka bakar gözleri nemli.

Biçare gönüller! Ne giden son gemidir bu! Hicranlı
hayatın ne de son matemidir bu!

Dünyada sevilmiş ve seven nafîle bekler;
Bilmez ki giden sevgililer dönmeyecekler.

**Birçok gidenin her biri memnun ki yerinden,
Birçok seneler geçti; dönen yok seferinden.**

Yahya Kemal Beyatlı

Bu şiirde görüldüğü üzere, Yahya Kemal'de ölüm düşüncesi, korkudan arındırılmıştır. "Sessiz Gemi" şiirinde ölümün geride kalanlar için geçici bir elemden ibaret olduğu söylenir. Şiirin teması ölümdür. Ancak ölüm sözcüğü hiç kullanılmamış, sembollerle çağrıştırılmıştır.

Şiir sade, akıcı bir dille yazılmıştır. İçinde gemi, ufuk, rıhtım, liman gibi çeşitli

sembollerin kullanılması şairin sembolizm akımından etkilendiğini göstermektedir. Şiir, hayalimizde bir resim oluşturmakta hoş bir musiki canlandırmaktadır. Şiirde uyak ve rediflerin dışında bazı seslerin tekrarıyla da uyum sağlanmıştır. El ya da mendil sallanmaması bu gidişin vedası olmadığını yolculuğun sessizce devam ettiğini belirtmektedir. Aynı zamanda şair el sallamak deyimini, ahengi bozmamak için kol sallamak şeklinde değiştirerek kullanmıştır.

Rıhtımda kalanlar bu seyahatten elemli,
Günlerce siyah ufka bakar gözleri nemli.
Ufuk, hayatın sona erişini ve bilinmezliği simgelemektedir.

Dünyada sevilmiş ve seven nafile bekler;
Bilmez ki giden sevgililer dönmeyecekler.
Burada şair, “bilmez ki giden sevgililer dönmeyecekler” derken aslında ölen kişilerin dönmeyeceğini herkesin bildiğini, ancak kabullenemediğini vurgular.

Birçok gidenin her biri memnun ki yerinden,
Birçok seneler geçti; dönen yok seferinden.
Bu beyitte ise, ölenlerin gittikleri yerden dönmemelerini onların oradan memnun oldukları nedenine bağlayarak anlatıyor ve böylece en azından geride kalanların içine bir nebze de olsa su serpiyor.

**Öyle bir musikiyi örten ölüm,
Bir teselli bırakmaz insanda.
Muhtemel görmüyor henüz gönlüm;
Çok saatler geçince hicranda, Düşülür
bir hayâle, zevk alınır:
Belki hâlâ o besteler çalınır,
Gemiler geçmeyen bir ummanda.**

**Ölmek kaderde var,
Yaşayıp köhnemek hazin
Bir çare yok mudur buna
Ya Rabbel âlemin?**

